

Dawne fotografie polskich emigrantów z Kolekcji Artystycznych Biblioteki Polskiej w Paryżu

Projekt pt. „Dawne fotografie polskich emigrantów z Kolekcji Artystycznych Biblioteki Polskiej w Paryżu”, był realizowany w okresie 1 kwietnia–31 grudnia 2016 z dotacji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach priorytetu: „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą” w programie „Dziedzictwo kulturowe”.

Cel zadania

Celem było skatalogowanie i zdigitalizowanie 1435 dawnych fotografii, stanowiących część Kolekcji Artystycznych Biblioteki Polskiej w Paryżu.

Zainicjowano inwentaryzację i opracowanie naukowe, jak dotychczas, w niewielkim stopniu rozpoznanego zbioru ponad 11 000 fotografii, stanowiących ważne źródło ikonograficzne do badań nad kulturą emigracyjną Polaków we Francji. Jest to także zbiór reprezentatywny dla historii fotografii, ponieważ obejmuje czas od powstania fotografii aż po dzień dzisiejszy oraz zawiera obiekty utwalone w niemal wszystkich technikach fotograficznych. Projekt miał charakter komplementarny w stosunku do realizowanych obecnie w Polskiej Akademii Umiejętności i Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie i dwóch innych projektów.

Charakterystyka udostępnionego zasobu

Wyselekcjonowane do udostępnienia w ramach pierwszego etapu projektu fotografie to bardzo różnorodne pod względem tematyki i treści zdjęcia, przynoszące ciekawy materiał do badań nad życiem, sztuką i kulturą polskiej emigracji we Francji. Są to najstarsze i najcenniejsze obiekty: przede wszystkim dagerotypy i zdjęcia ze spuścizny Władysława Mickiewicza, wśród których najliczniejsze są portrety rodzinne i kręgu towarzyskiego, m.in.: portrety Adama Mickiewicza autorstwa Michała Szwycera i Nadara, wizerunki poety na łożu śmierci, liczne portrety Władysława Mickiewicza, Marii z Malewskich Mickiewiczowej, Cecylii z Szymanowskich Mickiewiczowej, Aleksandra Mickiewicza, Maryli Wereszczakówny, Antoine'a Bourdelle'a, Ignacego i Heleny Paderewskich. Ponadto opracowane zostały cenne dla historyków sztuki fotografie ze spuścizny Olgi Boznańskiej i Bolesława Biegasa, które oprócz ich portretów, dzieł, wnętrza atelier, ukazują krąg rodzinny, znajomych, przyjaciół i zleceniodawców. Uzupełnieniem tej tematyki jest kilkadziesiąt zdjęć rzeźb oraz fotografii o charakterze portretowym, wykonanych także w pracowniach Franciszka Blacka, Edwarda Wittiga i Auguste'a Rodina.

Na szczególną uwagę zasługują reprodukcje fotograficzne obrazów olejnych (64 szt.) z Łazienek Królewskich, wykonane w latach 30. XX w. przez Józefę Bułhakównę. Dziewięć z nich to fotografie obiektów uznanych za zaginione w czasie II wojny światowej, figurujących na liście strat MKiDN, znanych wyłącznie ze słabej jakości reprodukcji w katalogach drukowanych. Są to m.in.: Gerrit Claesz Bleker, *Diogenes z latarnią*; Abraham van Calraet (Kalraat), *Muszle na szafirowej makacie*; Francesco Casanova, *Jeździec na gniadym koniu* oraz *Kobieta na białym koniu*; Henri-Pierre Danloux, *Chłopiec z piłką*; Roelandt Savery, *Psy myśliwskie na tle krajobrazu* oraz *Dzikie kaczki na tle pejzażu*.

Pozostałe zdjęcia znajdują się głównie w albumach, m.in.: album piktorialnych fotografii autorstwa Bogusława Kraszewskiego – bratanka powieściopisarza Józefa Ignacego Kraszewskiego, przedstawiający rodzinne Dothe; album z wielkoformatowymi fotografiami z wojny francusko-pruskiej *Ansichten von des Kriegsschauplatze* wydany przez Friedricha Bruckmanna w roku 1871; album rodziny Wiktorii Lipkowskiej; album poświęcony powstaniu pomnika Adama Mickiewicza w Paryżu autorstwa Antoine'a Bourdelle'a; album dokumentujący życie obozowe wojska polskiego w La Mandria w 1919 roku; album żywych obrazów Olgi Desmond *Lebende Marmor Bildwerke vom Schönheit-Abend* autorstwa berlińskiego artysty fotografa Otto Skowranka.

Podsumowanie i plany na przyszłość

Starania o pozyskanie kolejnych funduszy i dalsze prowadzenie prac będą kontynuowane w następnych latach. Z pobieżnego przeglądu wynika, że sporo nieopracowanego zasobu stanowią portrety polskich emigrantów i rodzin we Francji oraz sceny z życia codziennego i ważnych wydarzeń. Zbiór ten obejmuje również prace wybitnych fotografów artystów, takich jak: Jan Bułhak, Edmund Zdanowski, Nadar czy Pierre Choumoff. Cenne mogą okazać się także reprodukcje dzieł sztuki m.in. z muzeów polskich i francuskich, głównie malarstwa i rzeźby, rejestrujące ich stan zachowania. Niewykluczone, że wśród nich znajdują się kolejne wizerunki dzieł zaginionych w czasie II wojny światowej. Liczne są również widoki miast i zabytków polskich i europejskich (m.in.: Warszawy, Wilna, Paryża), a także zdjęcia z podróży emigrantów polskich po świecie. Obecne są zdjęcia reportażowe ze spotkań, balów i uroczystości ośrodków polonijnych we Francji, organizacji i stowarzyszeń, np. Polskiego Czerwonego Krzyża, Klubu Kombatantów, Towarzystwa Artystów Polskich we Francji, obchodów rocznic Konstytucji 3. Maja. Duży zbiór fotografii dotyczy okresów z I i II wojny światowej, m.in.: zdjęcia z frontów w Belgii, Francji, Afryce, żołnierzy z armii gen. Andersa). Ich opracowanie i udostępnienie w Internecie, ze względu na ich rolę jako źródeł do badań nad historią polskiej emigracji, stanie się w najbliższym czasie nieodzowne.

Portret Adama Mickiewicza, dagerotyp 1842 r., Paryż

„Dzikie kaczki na tle pejzażu”, mal. Roelandt Savery, fot. Józefa Bułhakówna, przed 1939. Obraz na liście strat wojennych MKiDN.

ANNA MICHAŁEWICZ

Kierownik Projektu
Dyrektor Biura PAU

PAU art

Platforma została
dofinansowana
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Projekt został
dofinansowany
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Partnerzy medialni

gazeta
wydawnictwo

RADIO
KRAKÓW

PAUza
Akademicka